

فرهنگ واژگان
محیط زیست

و

علوم مربوطه

جلد دوم

(M-Z)

www.ketab.ir

دکتر علی اکبر رحمانی

عضو هیئت علمی دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره)

عنوان و نام پدیدآور:

فرهنگ واژگان محیط زیست و علوم مربوطه/علی اکبر رحمانی

مشخصات نشر:

قزوین: آلائی اندیشه، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری:

۳ ج: مصور، جدول، نمودار.

شابک:

۴۵۰۰۰۰ ریال: دوره ۹-33-600-8018-978 : ج. ۱: 6-34-600-8018-978

978-600-8018-35-3: ج. ۲: 3-35-600-8018-978: ج. ۳: 0-36-600-8018-978

واژنامه.

یادداشت:

ج. ۱. (A-L). - ج. ۲. (M-Z). - ج. ۳. (فارسی به انگلیسی). -

مندرجات:

علوم زیست محیطی - واژنامه ها - انگلیسی

موضوع:

Environmental sciences - Dictionaries -- English

موضوع:

علوم زیست محیطی -- واژنامه ها -- فارسی

موضوع:

Environmental sciences - Dictionaries -- Persian

موضوع:

زبان انگلیسی -- واژنامه ها -- فارسی

موضوع:

English language - Dictionaries -- Persian

موضوع:

GE ۱۰

رده بندی کنگره:

۳۶۳/۷۰۰۳

رده بندی دیویی:

۵۶۸۳۲۱۳

شماره کتابشناسی ملی:

این کتاب با گالند حمایتی منتشر شده است.

عنوان کتاب: فرهنگ واژگان محیط زیست و علوم مربوطه

مؤلف: علی اکبر رحمانی (alaandishe@gmail.com)

ناشر: آلائی اندیشه

تایپ و صفحه آرایی: اکرم شالی

ویراستار: شهره کریمی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: افق بی پایان

طراحی جلد: مهندس کمیل رحمانی

شمارگان دوره: ۲۰۰

نوبت چاپ: دوم، بهار ۱۴۰۱

قیمت دوره: ۴۵۰۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش ۱: قزوین، شهرک ملاصدرا، اندیشه ۴، پلاک ۲۰. تلفن ۰۲۸-۳۳۶۶۶۱۱۵

مرکز پخش ۲: تهران، انتشارات دانش نگار، میدان انقلاب، خیابان اردیبهشت،

نبش وحید نظری، پلاک ۱۴۲. تلفن ۶۶۴۰۰۱۴۴

آثار مترجم/مؤلف (علی اکبر رحمانی - انتشارات آلائی اندیشه)

- ۱- آب (روشهای مختلف تصفیه آبهای شور و پسابها) (۲ جلدی)، گردآوری، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۲- آسیب سازند مخزن (اصول، مدلسازی، ارزیابی و کاهش)، (۲ جلدی)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۷.
- ۳- ابزار حفاری درون چاه، (دوجلدی) ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۴- اسمز معکوس (کاربرد و فرآیندهای صنعتی)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۴.
- ۵- اصول فیزیکی تحلیل حوضه رسوبی، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۶- اصول مدلسازی سامانه‌های حوضه و نفت، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۷- افرون‌ها، ترجمه، انتشارات جهاد دانشگاهی دانشکده فنی دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.
- ۸- الکتروشمی شناورسازی کانی‌های سولفیدی، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۹- بازیافت طلا، نقره، مس ... از پسماندهای وسایل الکتریکی و الکترونیکی (روشهای بازیافت آبکی)، ترجمه، ۱۰- پرتوشیمی، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۱۱- تاثیر زیست‌محیطی معدنکاری و کانه‌آرایی، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۷.
- ۱۲- تاثیر عناصر موجود در مواد معدنی بر بدن انسان، گردآوری، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۱۳- ترمودینامیک در علوم معدنی، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۴.
- ۱۴- تطبیق تاریخچه‌ای و پیش‌بینی رفتار مخزن نفت، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۱۵- دانستنیهای بنیادی و تجربی برای مهندسان نفت و گاز، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۱۶- درآمدی بر کانه‌آرایی (۲ جلدی)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۱۷- رفتار فازی سیالات مخزن نفت، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۱۸- رهنمون عملیات مانده‌یابی در چاه‌های نفت، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۱۹- زمین‌آمار و زمین‌شناسی نفت، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۲۰- زمین‌شیمی و زمین‌شناسی نفت، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۲۱- سرشته‌های حفاری نفت و گاز، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۴.
- ۲۲- سیالات حفاری (ترکیب و خواص)، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۲۳- شبکه‌های برقی معادن (۲ جلدی)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۲۴- شبیه‌سازی پیشرفته‌ی مخزن نفت، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۲۵- شبیه‌سازی کاربردی اساسی مخزن نفت (۲ جلدی)، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۲۶- شبیه‌سازی مولکولی، کاربردها در صنعت نفت و گاز (روش‌های مونت کارلو)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۲۷- شناورسازی کفی (فلوتاسیون)، ترجمه، انتشارات دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۴.

- ۲۸- شیمی سطح و ترسازها (۲ جلدی)، تالیف، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۴.
- ۲۹- فرمول‌ها و محاسبات برای عملیات حفاری، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۳۰- فروشویی درجا (معدنکاری انحلالی)، ترجمه، انتشارات مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۸۸.
- ۳۱- فرهنگ انگلیسی-فارسی اصطلاحات و عبارات مرکب، تالیف، در دست اقدام.
- ۳۲- فرهنگ واژگان محیط زیست و علوم مربوطه (۳ جلدی)، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۳۳- فرهنگ واژگان منطق فازی، تالیف، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۳۴- فرهنگ واژگان مهندسی شیمی (۳ جلدی)، تالیف، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۳۵- فرهنگ واژگان نفت و گاز (۴ جلدی)، تالیف، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۳۶- فیزیک سنگ، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۳۷- کانه‌رایی (۲ جلدی)، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۳۸- کانیه‌ها و سنگهای صنعتی، تالیف، (۳ جلدی)، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۳۹- کتاب راهنمای شبکه‌های لوله‌کشی، ترجمه، در دست اقدام.
- ۴۰- کتاب راهنمای مهندسی برق برای کارورزان در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی (۲ جلدی)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۷.
- ۴۱- مدارهای خردایشی کاتی‌ها (عملیات و بهینه‌سازی)، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۴۲- مدیریت پسماندهای جامد (خانگی و صنعتی) (۲ جلدی)، تالیف، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۹.
- ۴۳- معدنکاری زیستی، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۴۴- مقدمه‌ای بر مهندسی محیط زیست (۲ جلدی)، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۴۵- منطق فازی (تعاریف و اصطلاحات کاربردی)، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۴۶- منطق فازی در زمین‌شناسی، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۵.
- ۴۷- مهندسی تولید نفت، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۴۸- نانوشیمی، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۴۹- نانولوله‌های کربنی و نانوسیم‌ها، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۵۰- واژگان حفاری و آتشیاری، تالیف، انتشارات جهاد دانشگاهی امیر کبیر، ۱۳۸۵.
- ۵۱- واژگان فنی، تالیف، انتشارات جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
- ۵۲- هیدرو-آترومکانیک کاربردی در حفاری نفت و گاز، ترجمه، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۳۹۳.
- ۵۳- هیدروسیکلون‌ها، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۵۴- هیدرومتالورژی، ترجمه، تجدید چاپ، انتشارات آلائی اندیشه، ۱۴۰۰.
- ۵۵- A Glossary of Fuzzy Logic Dictionary تالیف، در دست اقدام.

مقدمه

قال الله تبارك و تعالی: "لَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنْ الطَّيِّبَاتِ" سوره اسراء (۷۰). ترجمه: "همانا گرامی داشتیم فرزندان آدم را و آنها را بر مرکبهای راهوار در خشکی و دریا سوار کردیم و روزی دادیم ایشان را از چیزهای پاکیزه".
با دقت در مفاهیم آیهی شریفه به موارد زیر آگاه می‌شویم:

۱- پروردگار عالم به انسان در مقایسه با دیگر موجودات عنایت بیشتری دارد که با لفظ کرّمنا بیان گردیده است.

۲- عنایت بیشتر حق تعالی به آدمی همانا اعطای عقل و بهره‌مندی از این قوه‌ی عظیم و سعادت‌آفرین است تا انسان به استعانت خردمندی حق را از باطل، خیر را از شر، نفع را از ضرر، سعادت را از شقاوت تمیز دهد و در راه مستقیم الهی به سعادت دنیوی و اخروی نایل گردد.

۳- پهنه‌ی زمین اعم از خشکی و دریا محلّ زندگی و بهره‌مندی انسان و جایگاه اعطای مواهب الهی به اوست به گونه‌ای که نعمتهای پاک الهی در این وسعت عظیم آدمیان را متنعم ساخته است.

۴- رزق و روزی انسان از چیزهای پاک معین گردیده است تا به استعانت از این پاکی و بی-آلایشی روح و جسم خود را آراسته نماید و به کمال حقیقی مقام و عبودیت سرافراز شود.

پس با تعالیم آیه‌ی شریفه دریافته‌ایم انسان خردمند در پهنه‌ی زمین که محیط زیست او را تشکیل می‌دهد مکرم به موهبت خرد و خردمندی است و همه‌ی نعمتهای الهی در این وسعت عظیم که سرای زندگانی وی است در نهایت خوبی و پاکیزگی و سلامت به او اعطاء شده است. حال قدری بنیدیشیم و پرسشی مطرح کنیم که کدام انسان خردمند خانه‌ی پاک و روابط طبیعی و اجتماعی پاک را نمی‌طلبد؟ پاسخ بسی آسان و روشن است و تصدیق جواب امری بدیهی است.

سوال دیگری که به ذهن خطور می‌کند این است که چرا امری بدین وضوح یعنی سلامت و پاکی محیط زیست آدمی اینگونه که شاهدیم مورد تعرض قرار گرفته و غذا و روابط او میل به آلودگی کرده آن چنان که همه‌ی متفکران جامعه‌ی بشری از بحر محیط زیست سخن می‌گویند و آنرا مشکل عظیم قرن می‌خوانند.

پاسخ این هم روشن است، دست‌اندازیهای بشر به خشکی و دریا و آسمان سبب گردیده خانه‌ی او آلوده گردد و رزق و روزی او که از این آب و خاک و هوا حاصل می‌شود دست-خوش دگرگونی قرار گیرد، و چون آدمی خود را در این مرحله زیان‌دیده یافته است مضطربانه به این سو و آن سو می‌دود و بی‌تابی می‌کند و راه چاره می‌طلبد.

براستی چه چیز ممکن است از سلامت انسان و محیط زندگی او مهمتر باشد؟ پاسخ آن روشن و آشکار است. آری حیات انسان و دیگر جانداران وابسته به پاکیزگی و سلامت محیط زیست است که عطیه‌ای بی‌نظر از سوی خالق هستی به انسان است اما دریغ و هزاران دریغ که انسان به دست خود آنرا در معرض آسیبهای جدی قرار داده تا آن حد که حیات خود و دیگر موجودات را دستخوش تهدید نموده است.

"ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ" سوره روم (۴). ترجمه "فساد در خشکی و دریا به سبب کارهای مردم آشکار شد". دوستداران محیط زیست از تخریب منابع آب و دریا و خاک به نابودی مراتع و زیستگاه‌ها و جنگلها، آسیب به حیات وحش، بیابان‌زایی، گرم‌شدن کره‌ی زمین، آب‌شدن یخهای قطبی و یخچالهای طبیعی، طوفانهای سهمگین، بهم‌خوردن نظم حیاتی اقیانوسها، خطر پسماندهای صنعتی، الکترونیکی و اتمی آمارهای تلخی انتشار می‌دهند و همگان را از این واقعیت‌های رنج‌آور آگاه می‌کنند تا جایی که همه‌ی جوامع بشری متحداً خواستار حلّ این مشکل بنیان‌سوز هستند. مقالات، سخنرانیها، اظهار نظرها در این باب سبب گردیده که حجم عظیمی از منابع علمی و تحقیقی فراهم آید و تخصصهای خاصی در مقوله‌ی محیط زیست پیدا شود.

توجه به این حجم از اطلاعات علمی در مقولات مختلف محیط زیست مرا واداشت تا این واژه‌نامه را گردآوری و تالیف کنم و از این طریق وظیفه‌ی انسانی و علمی خود را به جامعه‌ی انسانی ادا نمایم بدان امید که قدمی در شناختن ارزش محیط زیست و پاسداشت آن باشد. جای تعجب نخواهد بود که در این فرهنگ خواننده‌ی محترم با این همه واژه و اصطلاح روبرو می‌شود. آری مصداق "هر که بامش بیشتر برفش بیشتر" بار دیگر محقق شده، بدیهی است وقتی حیات انسان و زیستگاه او مورد توجه قرار گیرد، تعدّد و بسیاری کتابها، مقالات، تحقیقات و گزارشات اظهار نظرها کم نخواهد بود و از اینرو جملگی آن منابع سبب شده منابع روز به روز گسترش یابد و لغات و اصطلاحات و ترکیبات علمی و تخصصی مربوط به وجود آید تا آنجا که ۳ جلد فرهنگ واژگان بیش رو بخش کوچکی از تمامی مطالب موجود در منابع را دربر گرفته و امید که به مرور ایام توفیق رفیق راه گردد تا توسط اینجانب و دیگر علاقه‌مندان این فرهنگ به تکمیل و توسعه‌ی خود دست یابد.

نکته‌ی دیگری که بیان آن ضروری است این است که مجموعه‌ی علوم بشری با مقولات محیط زیست ارتباط یافته‌اند و بسیاری از یافته‌های علوم در اختیار مطالعات محیط زیست قرار گرفته و از این روست که بحث در مقولات محیط زیست بحثی زنده و پرتیش و جذاب و کاربردی است.

زمانی که کتاب

Introduction to Environmental Engineering, Mackenzie L. Davis
and David A. Cornwell, 2008

را تحت عنوان "مقدمه‌ای بر محیط زیست" ترجمه کردم و در دو جلد تقدیم ارباب نظر نمودم و کتاب "مدیریت پسماندهای جامد (خانگی و صنعتی)" را تدوین کردم و به پیشگاه اهل دانش عرضه داشتم دریافتم که مجموعه‌ای شامل لغات، اصطلاحات محیط زیست ضروری است و بدین سبب برآن شدم با توفیقات الهی به تالیف این فرهنگ بپردازم که شما خواننده‌ی فرهیخته نتیجه‌ی آنرا در دست دارید و در این مجموعه تلاش بر این بوده که

لغات و اصطلاحات مستعمل و پرکاربرد و راهگشا در فهم مقولات محیط زیست گرد آید تا محققان و دست‌اندرکاران را برای مقاصد عالیشان بکار آید.

این فرهنگ در سه جلد مرتب گردیده که مجلدات ۱ و ۲ (انگلیسی به فارسی) به ذکر واژگان و توضیحات مربوط است و جلد ۳ (فارسی به انگلیسی) فهرست همان واژگان است که به شکل فرهنگ فارسی-انگلیسی تدوین گردیده تا بهره‌برداری را سهلتر نماید. بدیهی است که خواننده‌ی محترم بعد از یافتن واژه‌ی مورد نظر توضیحات کاملتر را می‌تواند در مجلدات ۱ و ۲ مطالعه نماید.

در پایان ضمن تشکر از حسن نظر مراجعه‌کنندگان محترم به این فرهنگ از خداوند عزوجل شاکرم که در این شرایط دشوار چراغ توفیق فراراه داشت تا با تمام کاستی‌ها و نقصها توانستم این خدمت علمی و فرهنگی را به جامعه‌ی پرتوان ایران تقدیم نمایم و از همه‌ی مطالعه‌کنندگان درخواست اظهار نظر و راهنمایی خالصانه دارم.

شکی نیست که هیچ اثری بدون کمک و استعانت دیگر عزیزان به نتیجه نخواهد رسید و بر این عقیده‌ام که نقش همسر صبور و عزیزم نمی‌تواند نادیده گرفته شود. از ارشادات و راهنمایی‌های علمی استاد بزرگوار جناب آقای دکتر محمّد تقی آذرمینا که همواره با ادبیات استادانه‌ی خود زیبایی خاصی به این اثر و آثار دیگر اینجانب می‌بخشند و سرکار خانم اکرم شالی که تایپ و صفحه‌آرایی این فرهنگ را عهده‌دار شدند نیز سپاسگزاری می‌کنم.

الحمد لله ربّ العالمین

تابستان ۱۴۰۰